

**Ольга БУКРЕЄВА,**  
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти  
*Науковий керівник: Ольга КУДИРКО,*  
кандидат економічних наук

*Комунальний заклад вищої освіти  
«Дніпровська академія неперервної освіти»  
Дніпропетровської міської ради (м. Дніпро)*

## **ПЛАНУВАННЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА**

Інформальна освіта стала невід’ємною частиною сучасного життя, адже забезпечує постійний розвиток та адаптивність у мінливих умовах сьогодення. Доповнення формальної освіти, особистісне зростання, створення конкурентних переваг на ринку праці – все це далеко не повний перелік використання самоосвіти. Планування і організація інформальної освіти під час військового стану має не тільки врахувати вимоги усіх нормативно-правових актів, а й запобігати професійному вигоранню вчителів. В умовах реформування освітньої системи актуальним є питання дослідження ключових проблем та перспектив розвитку інформальної освіти в Україні, надання дієвих рекомендацій з організації інформальної освіти у діяльності вчителя.

Згідно зі статтею 8 Закону України «Про освіту» особа реалізує своє право на освіту впродовж життя через формальну, неформальну та інформальну освіти. Держава визнає ці види освіти, створює умови та заохочує до здобуття освіти на всіх рівнях. Інформальна освіта (самоосвіта) – це освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов’язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям [3].

Серед характерних ознак інформальної освіти є те, що вона здійснюється безперервно у повсякденному житті, водночас не для всіх є обов’язковою. Проте сьогодення постійно висуває нові вимоги як до результатів навчання так й до розвитку особистості. Тому конкурентним на ринку праці є фахівець, який постійно покращує свою кваліфікацію, вміє

планувати та організовувати розвиток професійних компетентностей та м'яких навичок.

Згідно з частиною першою статті 52 Закону України «Про повну загальну середню освіту» «кожен педагогічний працівник зобов'язаний щороку підвищувати свою кваліфікацію» [4]. Останнім часом все частіше на заміну звичного плану саморозвитку говорять про траєкторію професійного розвитку педагога. Індивідуальна траєкторія професійного розвитку педагога – це персональний шлях реалізації професійного потенціалу педагогічного працівника, що ґрунтується на його вільному виборі закладу освіти, установи, організації, іншого суб'єкта освітньої діяльності, видів, форм, темпу здобуття освіти та освітньої програми в межах здобуття освіти дорослих [2]. Спланувати таку траєкторію – означає врахувати особистісно-професійні потреби. Рух педагога за цією траєкторією завжди носить суто індивідуальний характер, виходячи з низки факторів: досвіду, характеру освітніх потреб та інтересів, рівня професійної компетентності, конкретних досягнень, сильних і слабких сторін тощо. Інформальна освіта в цьому випадку надає більше свободи та можливостей у виборі шляхів навчання.

*Мета дослідження* полягала у розгляді основних проблем та перспектив розвитку інформальної освіти в Україні, надання дієвих рекомендацій з організації інформальної освіти у діяльності вчителя. Для розкриття поставленої мети, було проведене опитування «Організація інформальної освіти (самоосвіти) в закладах середньої загальної освіти» серед педагогічних працівників з різних міст України [1]. У дослідженні взяло участь 34 респонденти: серед них 24 вчителі 1–4 класів (70,6 %), 10 вчителів середньої та старшої школи (29,4 %).

Як свідчать результати проведеного опитування, 33 респонденти (97 %) згодні, що вчитель має постійно підвищувати свою кваліфікацію та бути обізнаним у сучасних освітніх трендах. 33 педагоги (97,1 %) знайомі з поняттям «індивідуальна освітня траєкторія розвитку вчителя». 28 педагогів (82,4 %) не тільки мають, а й активно формують її на основі власних потреб. Цікаво, що у формуванні їм не допомагає ні адміністрація закладу освіти, ні фахівці центру професійного розвитку педагогічних працівників. Метою підвищення кваліфікації для 85,3 % респондентів є здобуття нових знань та вмінь.

Під час дослідження виявилось, що більша частина вчителів, а саме 27 (79,4 %), сплачують за свою інформальну освіту самотійно з урахуванням можливостей сімейного бюджету. Також 11 педагогів (32,4 %) використовують для інформальної освіти будь-яку можливість: вихідні, відпустки, вечори та ночі будніх днів, позаурочний час або канікули, що призводить до перенавантаження, втоми та професійного вигорання.

Для якісної організації та планування інформальної освіти необхідно розробити дієвий інструмент (на рівні закладу освіти, Департаменту освіти або Міністерства освіти і науки України), який би врахував всі особливості організації якісної освіти педагогічних працівників. А саме – реальне фінансування не шкіл, а вчителя, можливість корегування плану підвищення кваліфікації (щоб вносити в нього цікаві пропозиції, які з'являються протягом року, враховують всі потреби саморозвитку), а також чітко регламентований оплачуваний час (окремий від робочого навантаження) для підвищення кваліфікації.

Необхідно також створити державну базу суб'єктів підвищення кваліфікації з обов'язковим контролем якості контенту, який вони пропонують. Це убезпечить учителів й від прикрої можливості незарахування сертифікатів педрадою й від шахраїв. Крім того, необхідно мати централізовану платформу, на якій можна переглянути всі анонси актуальних курсів від суб'єктів, внесених до державної бази.

Незважаючи на те, що в умовах військового стану основні зусилля держави та суспільства спрямовані на забезпечення безпеки, організація та планування інформальної освіти допомагає суспільству витримати усі виклики та підтримати соціальну стійкість.

### Список використаних джерел:

1. Букрєєва О. О. Поки перший клас насолоджується першими днями канікул – вчителька поринула у власне навчання. *Facebook*. URL: [https://www.facebook.com/permalink.php?story\\_fbid=pfbid0ai1ZBkwtbp7rJ7VxjA7RQWTtVe6HZ4Dzy2AXwm4aLyZJdAJPzkkcshkKcUVsZ4el&id=100010570986883](https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0ai1ZBkwtbp7rJ7VxjA7RQWTtVe6HZ4Dzy2AXwm4aLyZJdAJPzkkcshkKcUVsZ4el&id=100010570986883) (дата звернення: 29.05.2024)
2. Полякова Г. Напрями моделювання індивідуальної траєкторії безперервної освіти й самоосвіти педагогічних працівників. *Теорія та методика управління освітою*. 2010. № 3. URL: <http://umo.edu.ua/images/>

[content/nashi\\_vydanya/metod\\_upr\\_osvit/v\\_3/28.pdf](#) (дата звернення: 31.05.2024).

3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.05.2024).
4. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n984> (дата звернення: 31.05.2024).